

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РИНКУ КАПІТАЛІВ В УКРАЇНІ

Важливе місце в ринкових процесах, як на міжнародному рівні, так і на рівні держави займають тенденції розвитку фінансового ринку та ринку капіталів зокрема. Добре налагоджений ринок капіталів повинен виконувати наступні функції: акумуляція, розподіл, та перерозподіл вільних фінансових ресурсів з метою пропорційного їх розподілу за сегментами економіки; збалансування попиту та пропозиції на середньострокові та довгострокові фінансові активи; формування інформаційного середовища.

З початком нового тисячоліття функціонування ринку капіталів в Україні не може бути визнано ефективним через велику кількість проблем інституційного характеру. Однією з головних складнощів вітчизняного ринку фінансових ресурсів є недовіра вкладників до банківських установ і викликана цим нестача ресурсів для кредитування. Для залучення вкладів банки змушені підвищувати ставки по депозитах, що, в свою чергу, призводить до подорожчання кредитів і негативно відбивається на економічній активності в цілому.

При цьому велика частина населення України все одно вважає за краще зберігати заощадження у вигляді готівки. За даними опитування, проведеного Світовим банком у 2012 р., тільки 40% українців мають банківський рахунок, однак лише 5% з них використовують його для накопичення, решта мають справу з фінансистами лише для отримання зарплати. У той самий час, як свідчать дані дослідження IMAS International, 68% українців вважають заощадження важливими, оцінюючи їх як дуже важливі чи достатньо важливі. Для порівняння – це не суттєво відрізняється від ставлення до заощаджень, наприклад, словаків (66%) або чехів (61%) [2].

На сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки доводиться констатувати незначний вплив глобальних факторів на обсяги надходжень прямих іноземних інвестицій в Україну. Вони, як відомо, значно нижчі порівняно з іншими країнами Східної Європи, що зумовлено надзвичайно високими ризиками на рівні країни: поширенням тіньових схем ведення бізнесу, системної корупції у вищих ешелонах влади, низькою ефективністю правоохоронної та судової гілок влади, неопрацьованістю стратегії й тактики соціально-економічних реформ, відсутністю сталих правил гри для іноземних інвесторів. При цьому вітчизняний ринок цінних паперів (ЦП), який мав би відігравати провідну роль у залученні інвестицій і трансформації економіки (сприяючи її системній модернізації), перебуває у перманентному депресивно-кризовому стані ще з початку фінансово-економічної кризи 2008–2009 рр. Тому наразі вплив глобальних чинників і не є домінуючим. Середній щоденний обсяг торгів акціями на найбільш ліквідній серед вітчизняних — Українській біржі — десять років тому становив далеко не вражаючі 100–200 млн. грн. (2007 р. -

середина 2008 р.). Подальшого катастрофічного скорочення так і не вдалося компенсувати. Динаміка, навпаки, негативна - 80–150 млн. грн. у 2009–2010 рр. і 15–50 млн. грн. у 2011–2016 рр [1]. Для порівняння, щоденний обсяг торгів на Токійській фондовій біржі оцінюється в 1,5 трлн. єн (18 млрд. дол. США), на Варшавській фондовій біржі — 300–400 млн. дол., на Нью-Йоркській фондовій біржі — 120–150 млрд. дол. [2]. Це свідчить про значну нерозвиненість і недокапіталізацію вітчизняного ринку цінних паперів. Політична, економічна і фінансова криза 2014–2015 рр. тільки погіршила становище, а іноземні та вітчизняні інвестори утримуються від вкладення коштів у інструменти вітчизняного фінансового ринку вже понад сім років.

Ринок цінних паперів України значною мірою є відображенням характерних рис національної економіки, її структури, а тому його поточний стан визначають макроекономічне середовище, система державного регулювання, а також специфічне корпоративне середовище в нашій країні, що суттєво відрізняються від європейських і північноамериканських аналогів.

Параметри розвитку вітчизняного ринку цінних паперів не відповідають світовим тенденціям. Серед найбільш разючих невідповідностей є такі:

- недостатньо розвинений ринок корпоративних облігацій та акцій;
- вузький сегмент біржової торгівлі порівняно з позабіржовим;
- відсутність єдиного центрального депозитарію та центру ліквідності й торгівлі цінними паперами (НДУ, розрахунковий центр, депозитарій НБУ і десять діючих фондових бірж в Україні);
- нерозвиненість вітчизняного ринку деривативів;
- недостатня прозорість українського ринку цінних паперів;
- низька ліквідність, що зумовлено значною недовірою населення до інструментів, до вітчизняних інвестиційних управляючих і до українських "маніпуляційних" бірж загалом.

Суттєвими і невирішеними проблемами ринку цінних паперів України є такі:

1. Концентрація операцій з ОВДП на позабіржовому ринку.
2. Низький ступінь інтеграції вітчизняного ринку ЦП до міжнародних фінансових ринків.
3. Перегляд підходів до лістингових вимог.
3. Відсутність самого інституту маркет-мейкерів актуалізує його формування для розвитку ринку цінних паперів України.
4. Необхідно відредагувати вимоги до господарсько-фінансових показників емітентів з урахуванням українських реалій, що надають право допуску відповідних цінних паперів у лістинг.

У системі методів фінансування розширеного відтворення ринок капіталів є одним зі способів фінансування корпорацій, альтернативним банківському кредитуванню. Наразі банківська система України через низький рівень капіталізації не спроможна видати великий одиничний банківський кредит інвестиційного характеру. Понад 90 % комерційних банків не в змозі видати кредит у розмірі 10 млн. дол. США, при тому що мінімальний розмір крупного інвестицій-

ного проекту становив близько 50-60 млн. дол. Водночас середній обсяг первинного розміщення облігацій у 2005 р. дорівнював в 2010 р. — 67,7 млн. грн. [3]. За великих запозичень емісія корпоративних облігацій стає практично єдиним реальним джерелом отримання фінансових ресурсів на ринку позикового капіталу, потрібних для фінансування реального сектору економіки. До того ж облігаційне фінансування характеризується тривалішими термінами позики: останнім часом вони становлять 5-6 років, а за єврооблігаціями - до 10 років і більше. Таким чином, за основними економічними параметрами запозичень - обсягами, вартістю й термінами - ефективною є емісія корпоративних боргових цінних паперів.

Посилення активності українських банків на зовнішніх ринках запозичень є об'єктивним наслідком недостатності дешевих і довгострокових ресурсів на внутрішньому фінансовому ринку. Випускаючи єврооблігації, комерційні банки намагаються вирішити низку проблем, пов'язаних, насамперед, із необхідністю пошуку додаткових джерел коштів для фінансування активних операцій банку, зниження вартості зобов'язань, мінімізації фінансових ризиків банківської діяльності. Для цілеспрямованого розвитку ринку капіталів необхідно законодавчо визначити модель ринку, а також шляхи задіяння потенціалу банківської системи для розвитку фондового ринку.

Підсумовуючи, слід зазначити, що для України першочерговим є завдання оздоровлення фінансового сектора та формування конкурентоспроможного ринку цінних паперів. Становленню прозорого і конкурентоспроможного ринку капіталів України сприятиме впровадження та імплементація міжнародних стандартів і законодавчих актів, які без порушень і викривлень регулювали б діяльність на вітчизняному фінансовому ринку і фондовій біржі, поступово розвиваючи та роблячи більш цивілізованим корпоративний сектор.

Література:

1. *Офіційний сайт ПАТ «Українська біржа» [Електронний ресурс] - Режим доступу : [//www.ux.ua/a6668/?nt=301](http://www.ux.ua/a6668/?nt=301)*
2. Курдидик Н. І. Роль і місце банків на ринку капіталів в Україні / Н. І. Курдидик // *Економічний аналіз, – 2014 – том 17 №1. – С. 167-173*
3. *Річний звіт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку за 2015 рік [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua/>*

Роман ПОБЕРЕЖНИЙ

студент факультету банківського бізнесу, ТНЕУ

ДЕВАЛЬВАЦІЯ ГРИВНІ: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ

Девальвація – офіційне зменшення золотого вмісту грошової одиниці чи зниження курсу національної валюти щодо золота, срібла, певної іноземної